

Politikai
röpiratok

108.

102

879

INÁRCSI

FARKAS ELEK

NAGY-KÖRÖS VÁROSA

ORSZÁGGYÜLÉSI KÉPVISELŐJÉNEK

1878. ÉVI AUGUSZTUS 11-ÉN

ÉJFÉLKOR TARTOTT

B E S Z É D E

TISZTELGŐ VÁLASZTÓIHOZ.

17

NAGY-KÖRÖSÖN, 1878.

NYOMATOTT OTTINGER EDÉNÉL.

BE BAILASI GEZA.

Midőn N.-Kőrös városa választóképes polgárai részéről, ma már másod ízben az országgyűlési képviselőséggel megtiszteltetem, ez ismételten felemelő ünnepeyes pillanatban, mélyen érzem a reám sokszorosan nehezedő kötelesség terheltetéseit! — Mind e mellett a hazafias megbízatástól visszavonulni nem tudok, nem pedig azon egyszerű okból, — mert azt tartom, hogy minden valódi hazafi, — ha felszólittatik, s körülményei megengedik, tehetsége szerint hazáját szolgálni tartozik!

T. Választóim bizalma mértékfelett halmoz el engem, — a polgári kitüntetések legnemesbikével!

Kitartásra, úgy buzgalomra, s a tárgyalások lelkiismeretes figyelemmel való kísérésére buzdít ez engemet!

Mint mindig; úgy most még inkább kétszerezett erővel fogok a jóért, és nemesért érdeklődni, lelkesedni!! annál is inkább mert tudom, hogy az országgyűlési képviselő szava dönt, úgy a béke áldásait előmozdító törvények, valamint a háború, — s az attól el nem választható anyagi, és más áldozatok felett is!

A képviselő ha jó hazafi, nemzete bánatának s örömének legfőbb részese!!

Ezért tartják az alkotmányos nemzetek, — al-

kötányos jogaik legfontosabbikának az országgyűlési képviselő választást. És ezen tudat birtokában, a legnagyobb érdekeltséggel sereglenek a választási helyek felé, hogy ezen törvényes jogokat leróva, polgári kötelességöknek megfelelhessenek!

Fájdalom Magyarországon a közügyek iránti érdekeltség koránt sem olyan, — mint az előző időkben; mindenkit a csüggedés fogott el, — nagy terhekről, lassú közigazgatásról, s szinte nem gyors és drága igazság szolgáltatásáról panaszkodunk.

Az ipar, és kereskedelem érdekében gyorsabban ható reformok életbe léptetését hangoztatjuk!

A katonáskodás rövidebb időre való szabását ohajtjuk.

A földmivelő érdekeit egyedül védő olcsó szállítás életbe léptetését kérelmezzük!

Ezek az igaz, hogy egyenként is, — annál is inkább öszvesen fontos kérdések, de egyáltalában nem az elcsüggedéssel, — nem az érdektelenséggel, — mozdíthatók elő!

Egy országnak van ezer és ezer érdeke; a melyért választó polgárainak érdeklődni kell csüggedetlenül!

Azért mert a mult országgyűlési többség az Ausztriávali kiegyezéssel, — a mi felfogásunk szerint végzetes hibákat követett el, s azért mert kormányunk a kiegyezési alkunál, — ígéreteit nem tartotta, — s minden irányban gyengének mutatkozott: ebből ne vonjuk ki azt a következtetést, hogy most már min-

den úgy is el levén veszve, — vessünk kötelet a dolgok folyama után, — hadd jöjjön a minek jönni kell!

Nem polgár társaim, nekünk folytonossan érdeklődnünk kell, — jó és bal szerencse közt egyaránt! mert ha mi helyeinket be nem töltjük, — mit számunkra az alkotmányos jog, s törvény jelölt ki, — be fogják azt tölteni mások, — kik velünk egészen ellenkező politikai nézetten vannak!

Minden panaszaink daczára azonban, a lefolyt országgyűlés az eseménydusabb országgyűlések közé tartozik, — s működése köréből sok üdvös törvényt bocsátott szentesítés alá!!

Polgártársaim! méltóztassanak vissza emlékezni mennyire lelkesedtünk a két nagy párt, t. i. a volt Deák párt, és a balközép egyesüléseért. Tisza Kálmán éveken át hangoztatott magasult hazafisága, — a Deák párti kormányt mindenben túlszárnyaló követelése, őt a művelt nagy urat, nagy birtokost, nagy szónokot előttünk egy magyar Pittnek, egy magyar Bismarcknak tünteték fel!

A két nagy párt fusioja megtörténvén, hitet, és reményt öntöttek a honfiak szívébe, egy szebb, és jobb jövő iránt!

Én is, — mint akkor a szabadelvű párt szerény tagja követtem a kormányt, — míg csak irántavaló hitem meg nem rendült, — követtem mindaddig míg a közigazgatási bizottságról szóló törvényjavaslatot elő nem terjesztette, de midőn láttam azt, hogy ez sem az ellenőrzési, sem a szabadsági tekinteteknek

meg nem felel, — megtagattam irántavaló feltétlen bizalmamat! Előre lehetett látni, hogy a közigazgatási bizottság három különféle elemből fog állani, nevezetesen a kinevezett, a választott, és a hivatalon kívül álló bizottsági tagokból. S lehetett látni előre, hogy itt egy öntetű gyors eljárást hijjába tételezünk fel.

Br. Sennyei Pál akkor mint régi közigazgatási tekintély nem is mulasztotta el — érvelései alatt, — a közigazgatási bizottságot korcs-szülöttnek nevezni el! — És neki, s azoknak, kik ezen törvény javaslatától még akkor elborzadtak, a gyakorlat már is igazat adott!!

Az Ausztriávali kiegyezésnél, már az első pontozatoknál nem értettünk egyet mintegy 80-an a kormánypártal, s ez eredményezte a kormány pártbóli kilépésünket!

En ma is állítom, hogy nem áll a kormánypárt azon feltevése, miszerint jobb egyeséget senki, — a jelen bár nehéz körülmények között — nem köthetett volna! Igenis ha a kiegyezés jól indított voltna meg s szakismerettel vezettedik, sokkal kielégítőbb eredményt lehetett volna elérni!

A magyar korona országai, és az osztrák tartományok között kötött vám és kereskedelemi szövetségről szóló 1867-ki 16 t. cikket szem előtt tartva, s figyelembe véve, az együvé utalás számtalan érdek szálait, a vámsorompóknak káros hatását a kereskedelemre: ha a kormány erélyesebben lép fel — törvénybe iktatott, senki által nem tagadott — követeléseinkkel, azok méltányossabban elégítettnek ki.

El kell szomorodni azon végzetes hiba miatt, hogy kormányunk a fősulyt, mindig a bankra fektette, — holott ez szak tekintélyek szerint, a valuta helyre állítása nélkül nem is rendezhető!

Felemlítem-é a bankügyi egyezménynek azon szégyenletes bevégzését, hogy az 1867-ik 15. t. cz. 1 §-a daczára, — melyben bentáll, hogy a magyar korona országai, az eddigi állam adosságok kamatainak fedezésére 29.188,000 frtnyi állandó évi járulékot fizetnek, s mégis 24 millió frt újabb terhet vállalt el a kormánypárt!

Igy látva polgártársaim, — hogy a kormány és pártja, — minden téren hátrál, és enged, — s legigazabb érdekeinket is megvédeni képtelen, — nem akarván ezen dicsőségnek részese lenni, — mint már képviselő jelentésemben is tüzetesen előadtam, kiléptem a kormány párt sorai közül!!

S most ez a fő örömöm, hogy p. t. megtisztelő bizalma — újbóli megválasztásommal, megpecsétli, s helybenhagyja eljárásomat!!

Az egyesült ellenzék — melynek sorai közzé tartozni szerencsém van, — büszke tudattal számítja Nagy-Kőrös városa választóképes polgárainak többségét, e mérsékelt ellenzéki párt sorai közzé; e párt tagjainak független hazafisága, az ügyek iránti meleg érdeklődése, vezérférfiai szak képessége erős záloga annak, hogy ezen hazánkfiaiban biznunk lehet!

E párt kiadott s közkézenforgó programja, — nem csillogó, — s nem tartalmaz oly ígéretek,

— mellyek kivihetlenné! a 867-iki kiegyezés alapjain álvá, — a mostani kormánypárt után, egyedül ezen párt kormányképes!

A többi pártárvialatok, — bár hazafiságok, — szivessen hiszem, hogy kétségbevonhatatlan, — szeréntem a nemzet test hajóját soha — egy általok ohajtott boldogabb politikai Eldoradó kikötőjébe bevezetni képesek nem leendenek!

Komolyan érvő polgárvokhoz illő feladatot teljesítették ma tisztelt barátaim, — midőn az egyesült ellenzék elveit városunkban diadalra juttatták. Nem személyi ügy ez, hanem egy nagy fontosságú országos dolog!

A ki e párttal tart, fel kell róla tenni, hogy ismeri jelen politikai helyzetünket! Esmeri a káros kimeneteli — s a kölesönös méltánylatot, teljesen kizáró vám és kereskedelmi kiegyezést! Esmeri az érdekeinket elő nem mozdító Lloyd gőzhajózás, — s a '80 millió bankadósság ügyét; esmeri mindenek felett a nemzet közérzületét oly mélyen érintő, — majd csaknem a megaláztatásig sértő, keleti kérdés mostani állását, Bosnia és Herczegovina célba vett elfoglalását!

Ezen nagy fontosságú kérdések megakadályozására alakult meg az egyesült ellenzék, — de a kormány párttal szemben, elveit a mult országgyűlés alatt győzelemre juttatni nem tudta!

Fájdalom a közgazdasági kiegyezés 10 évre megkötöttet, de elő kell készíteni a nemzetet, hogy

ezen idő elteltével, — a szorgalom, és takarékoság segélyével, — s czélszerű rendszabályok életbe léptetésével, — például véve a művelt nyugot nagy népeit, — rendezettebb pénzügyi helyzetet állithassunk elő, és így törvényes jogaink birtokában, anyagi erőnk érzetében azt a papirosról az életbe is átültethessük!

A keleti kérdésre való tiltakozásunk, — felemelésével az ország törvényhatóságaitól jövő e tárgybani panaszoknak, a kormány — és kormánypárt előtt a pusztában elhangzott szók valának!

Döbler-féle ködfátyol képekként vonul el most szemeink előtt a hármás császári szövetkezés, a Reichstatti, s Emszi találkozás, a Sumarakoff-féle küldetés a berlini memorandum, a sz.-stefánói békeszerződés, végül a berlini congressus; mindannyi utba igazítói annak, — hogy a magas diplomatiától — miként vonatott be külügyérünk s miként hálóztatott körül! — S mi legnevezetesebb, — miként vonatott be külügyérünk s miként bizattunk meg az össz-birodalom népei tiltakozása ellenére Bosnia és Hercegovina elfoglalásával! hogy ott költsön felvett pénzen a polgárosítást előmozditsuk, s rendezett állapotokat léptessünk életbe!

De nem akarom tárasztani hosszassan tisztelt polgártársaim becses türelmét! csak még néhány szónyi meghallgatásomért esedezem!

Programbeszédet miután tőlem nem kívántak, — kijelentem, hogy magamat az egyesült ellenzék által kibocsátott programmtól vezéreltetem! mindaddig mig az mostani szerkezetétől el nem tér!

A jövő országgyűlés főfeladata leendő, az ausztriávali kiegyezés alkalmazásánál, — mindent pontosan ellenőrizni, — hogy netalán hibák becsúszásával, újabb terhekkel is ne sújtassunk.

Az adóügy rendezése, valamint ez illetékek kiszabásának végleg igazságos mederben szorítása elutasíthatlan, — hogy így a polgárok, egy és ugyanazon adóért, illetékért, többizben ne zaklattassanak!

A közigazgatás és igazságügy célszerű szervezése, hogy az gyorsabbá, és olcsóbbá tétethessék!

Nem tudnám ellenezni az administratív községek behozatartatását sem!

Mulhatatlanul szükséges a felső ház rendezése.

Ohajtom a birói függetlenség fenntartását, s országos hitelünk megszilárdítása szempontjából a telekkönyvek lépcsőzetes decentralisatióját!

A közoktatás és így a nevelésügy, — az egész országot átölelő nemzeties irányú szigorú életbeletetését.

Elkerülhetlennék tartom a közmunka-ügy rendezését.

Ha az Európai események megengedik, — a közös hadsereg létszámának leszállítása elmaradhatlan, — mert e nélkül állam háztartásunk pénzügyeit nem rendezhetjük, — ezen cél elérhetése nélkül az egyensúlyt helyreállítani lehetetlen!

Sok milliókat kell elvonnunk a közös hadseregtől, — ha a fentebb említett nagy cél megközeli-

teni, s culturális, ipar és kereskedelmi érdekeinket Európai színvonalra akarjuk emelni.

De p. t. míg szomszédaink folyton fegyverkednek, addig mimagunk fegyvereinket le nem rakhatjuk!

Bosnia és Hercegovina elfoglalása után, — ha azon kérdés merül fel, — hogy az melyik államtesthez csatoltassék, kijelentem, hogy daczára annak, hogy a régi időben bár a magyar korona országai kiegészítő részét képezték, azoknak most a megváltozott idők követelményeihez képest, — Magyarországhoz való csatolását ellenezni fogom! — Nincs nekünk szükségünk ellenségeink számát szaporítani; s egy vad sziklás terméketlen tartományt, félvad népekkel a culturának meghódítani! Van nekünk itthon elég cultiválni valónk.

Engem nem lelkesít Gr. Andrássy Gyula külügyministernek, a hirneves cseh történetíró Palaczkyra történt amaz utalása, — hogy t. i. a szlávtságot nagyobb veszedelem nem érhetne, — mint hogy közel ezer évvel ezelőtt, — a magyarok beékeltek magokat közzéjük e szép hazába; s ezáltal egyesülésöket megakadályozták. Gr. Andrássy most ismét ezért kívánja elfoglalni Bosniát és Hercegovinát, hogy mint egy gátat vessünk az orosz áradatnak, — és így a szláv egyesülésnek!

Megfoghatlanok a politikának utai, — a Berliini congressus békét akart, s im előkészíti a háborút.

Készülhetünk az élet-halál harcra, mert az orosz

kétszáz éven át üzött politikájával fel hagyni nem fog; ő a szláv egység keresztül vitelére törekszik!

Ezt kell megakadályozni a nemzetnek! Az egyesült ellenzék ideje korán akarta a háború kitörését megakadályozni, s az Angollal Törökkel szövetségbe, — gátat vetni évszázadokon a muszka hódításnak! De fájdalom a népek akarata ellenére, — a három császári szövetség mást határozott! mint ha a népek lennének a Császárokért, — nem pedig a fejedelmek a népekért!

A magas diplomacia, nem hogy csillapítaná, de sőt szítja a számad uralkodó eszméjét, — a nemzeti tömörülések korszakát!

Elfeledi, hogy a mi a művelt Latin és Germán fajnál célravezető volt, — az a szláv fajok elmaradott szétszórt állapotaiknál fogva, — mily célttévészett, — s mennyi anyagi és véráldozatot fogigénybe venni.

Polgártársam! ha mi már meg nem érjük is, a közel jövőben utódainknak újra meg kell hódítani ez ezredéves hazát; a küzdelem nagy és véres leendő; Európa szövetségében nem retteghetünk a kihívástól, — biztos szövetség nélkül azonban mint állam, félő, hogy meg nem állhatunk!

Ily nagy fontosságú kérdések felmerülésekor magaslak ki Deák Ferencz 1867-iki kiegyezése, — ki már akkor látta a keleti kérdés előrevetett visszás fellegeit! ki már akkor ő felsége a király elé állva hallatta, a Monarchia fentállhatására vonatkozó, igaz és önzetlen tanácsait!

Ő már ekkor is fátyolt vetve a multakra, — a béke jobbot azért kínálta, és azért fogadta el, — hogy biztos szövetséges-e legyen hazánknak!

Az egyesült ellenzék büszke, hogy e dicső férfiú nyomdokait követheti s e magasult tudat birtokában lobogtatja a közjogi alap zászlaját, — s bizton hiszi, hogy ez kemény szirt, a népek tömörülési tengerében; — s bizton reményli, hogy e grániton megfog-nak törni; az ellenünk mesterségesen felkorbácsolt slavofil áradat hullámai!

Ne csüggedjünk tehát soha polgártársaim! lelkesítsen bennünket azon tudat, — hogy azon nagy párt alap politikájának követői vagyunk, mely a 867-iki kiegyezéssel királyt koronázott, — a nemzet alkotmányát visszaállította, s a nemzetet visszaadta ön önmagának; Sz. István nagy királyunk birodalma kiváló gyöngyeit, Erdély, Horváth Slavon és Tóthországokat vissza-csatolta, a bírósági szervezetet behozta, a hazát vasuti hálózattal látta el! Ez a párt követője ama dicső pártnak, mely e szólás szabadságot, s a szabadsajtót megalkotta!

E párt nem hangoztat soha nem teljesülhető ígéreteket, hanem e helyett mindent a meggondolás számbavételével cselekszik, — s nem hagyja ki észleleteiből a multak igaz de keserű tapasztalatait, hogy ha jogunk sok is, de erőnk annak kivitelire annál kevesebb van!

Mi érezzük azt, hogy rokontalanul vagyunk be-ékelve az idegenajkú népek milliói közé; mi érezzük

sőt határozottan tudjuk, hogy számunk kevés lévén, — mi a hajdankor nyers vitéz erejével, magunkat fent nem tarthatjuk. — Nekünk biztos szövetséges kell és így háboríthatlan hosszas nyugalom; hogy így időt nyerve, nemzetünket úgy a tudomány, mint a vagyonosodás terén előre vezethessük!

Mi igenis büszkék vagyunk ez alkotásokra!

Polgártársaim! le van rakva a biztos alap, melyre építhetünk, — siessünk, folytonos, és csüggedést nem ismerő lelkesedéssel nemes napszámosai lenni ama nagy ügynek, — és nemzeti létünk mindegyikönket, befogadó épületéhez, hozzon ki az igaz buzgalomból egy követ, egy porszemet, — hogy a majdnem felépülendő dicső mű megalkotóinak magunkat egyenként méltán nevezhessük!

És most fogadják szíves érdeklődésökért, s megválasztatásért forró köszönetemet; legyenek róla meggyőződve, hogy közönségünk s lakostársaim érdeke párt különbség nélkül mindenkor előttem lesz!—

Legyenek róla meggyőződve, hogy ha szereplési vágyaim nincsenek is — pontosabb, s melegebben érdeklődő képviselője egy választó-kerületnek sem leend!!

OSIPATKACI GEZA

